

WYMAGANIA EDUKACYJNE WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE – KLASA 8

zgodne z podstawą programową obowiązującą od roku szkolnego 2026/2027

ZAŁOŻENIA DOKUMENTU

Podstawa opracowania: Dokument opracowano na podstawie Rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (Dz.U. 2026 poz. 378), wymagań edukacyjnych WSiP dla klasy 8 oraz planu wynikowego do podręcznika Wiedza o społeczeństwie. Klasa 8.

Układ wymagań: Wymagania zostały uporządkowane według działów programu nauczania realizowanych w klasie ósmej, takich jak: człowiek, grupa społeczna, rodzina, społeczność szkolna, lokalna i regionalna, wspólnoty narodowe, etniczne i obywatelskie, ustrój demokratyczny Rzeczypospolitej Polskiej, świat i Europa, prawa człowieka, nieletni wobec prawa, w świecie mediów i informacji. Dla każdego działu określono wymagania na poszczególne oceny szkolne.

Zasada kumulatywności: Wymagania na ocenę wyższą obejmują również wymagania przewidziane dla ocen niższych. Ocenie podlega stopień opanowania wiadomości i umiejętności z zakresu wiedzy o społeczeństwie.

Dostosowanie wymagań: Wymagania realizowane są z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznej, orzeczeń, opinii specjalistów oraz ustaleń zespołu udzielającego pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Sposoby prezentowania osiągnięć

Uczeń może wykazywać osiągnięcia między innymi poprzez:

- odpowiedzi ustne,
- kartkówki i sprawdziany,
- prace klasowe,
- rozwiązywanie zadań problemowych,
- projekty edukacyjne, debaty uczniowskie,
- pracę indywidualną i zespołową,
- prezentowanie strategii rozwiązywania zadań,
- samoocenę własnych postępów,

Zasady ustalania ocen ze sprawdzianów i kartkówek: Podstawą ustalenia oceny ze sprawdzianu lub kartkówki jest poziom spełnienia przez ucznia wcześniej określonych kryteriów oraz stopień opanowania wiadomości i umiejętności przewidzianych dla danego zakresu materiału.

OBSZARY KSZTAŁCENIA

1. Człowiek i społeczeństwo

- jednostka w społeczeństwie,
- potrzeby i role społeczne,
- grupy społeczne,
- więzi społeczne,
- rodzina i społeczności lokalne.

2.Spoleczeństwo obywatelskie

- aktywność obywatelska,
- organizacje społeczne i pozarządowe,
- wolontariat,
- prawa i obowiązki obywatela,
- sposoby wpływania obywateli na życie publiczne.

3 .Samorząd terytorialny

- gmina, powiat i województwo,
- zadania samorządu,
- organy władzy samorządowej,
- udział mieszkańców w życiu lokalnej społeczności.

4Państwo i demokracja

- państwo i jego funkcje,
- zasady demokracji,
- władza państwowa,
- konstytucja,
- podział władz,
- wybory i uczestnictwo obywateli w życiu politycznym.

5.Prawa człowieka

- istota i znaczenie praw człowieka,
- podstawowe prawa i wolności,
- system ochrony praw człowieka,
- prawa dziecka,
- instytucje stojące na straży praw człowieka.

6.Rzeczpospolita Polska

- najważniejsze organy władzy państwowej,
- Sejm i Senat,
- Prezydent RP,
- Rada Ministrów,
- sądy i trybunały,
- Konstytucja RP.

7.Polska w Unii Europejskiej

- cele i zasady funkcjonowania Unii Europejskiej,
- instytucje UE,
- prawa obywatela Unii Europejskiej,
- znaczenie członkostwa Polski w UE.

8.Polska i świat

- Polska we współczesnych stosunkach międzynarodowych,

- organizacje międzynarodowe,
- NATO i ONZ,
- współpraca międzynarodowa,
- globalne problemy współczesnego świata.

9. Media i społeczeństwo informacyjne

- funkcje i rodzaje mediów,
- rola mediów w demokracji,
- korzystanie z informacji,
- wiarygodność źródeł,
- dezinformacja i odpowiedzialne korzystanie z internetu.

10. Aktywność społeczna i obywatelska

- odpowiedzialność za wspólnotę,
- podejmowanie inicjatyw obywatelskich,
- rozwiązywanie problemów społecznych,
- debata i dyskusja publiczna,

ŹRÓDŁA OPRACOWANIA

- Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. (Dz.U. 2026 poz. 378).
- Piotr Krzesicki, Piotr Kur. Wymagania edukacyjne dla klasy 8.
- Plan wynikowy i materiały dydaktyczne WSiP dla klasy 8.

Uwaga: Dokument ma charakter uszczegółowienia wymagań edukacyjnych. Może być uzupełniany o ustalenia wynikające ze statutu szkoły, zasad oceniania wewnątrzszkolnego oraz specyfiki pracy z danym zespołem klasowym.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, jeżeli mimo udzielonego wsparcia i możliwości uzupełnienia braków nie spełnia wymagań koniecznych określonych na ocenę dopuszczającą, a braki uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy oraz rozwijanie umiejętności wymaganych na dalszych etapach kształcenia.

DZIAŁ I. CZŁOWIEK, GRUPY SPOŁECZNE, RODZINA

Uczeń otrzymuje ocenę dopuszczającą, jeśli:

- Potrafi podać przykłady nauk humanistycznych.
- ⑩ Rozumie zasady komunikowania się i je stosuje.
- ⑩ Opisuje rodzinę jako grupę społeczną.
- ⑩ Wie, czym są rodziny dwupokoleniowe i wielopokoleniowe; rozumie, na czym polega rola rodziców i osób starszych.
- ⑩ Zna i rozumie zasady racjonalnego gospodarowania budżetem domowym.
- ⑩ Rozumie pojęcie deficyt budżetowy i wie, jak uniknąć deficytu budżetowego.

Uczeń otrzymuje ocenę dostateczną, jeśli:

- ⑩ Wymienia elementy osobowości człowieka.
- ⑩ Zna znaczenie słowa asertywność.
- ⑩ Wie, jak przygotować samodzielnie prezentację i publicznie ją przedstawić.
- ⑩ Charakteryzuje człowieka jako istotę społeczną i podaje stosowne przykłady.
- ⑩ Wymienia różne rodzaje więzi społecznych.
- ⑩ Wie, jaką funkcję pełnią role społeczne.

Uczeń otrzymuje ocenę dobrą, jeśli:

- ⑩ Zna sposoby rozwiązywania konfliktów.
- ⑩ Wie, jakimi metodami można osiągnąć kompromis.
- ⑩ Potrafi wymienić akty prawne, które opisują rodzinę.
- ⑩ Zna prawa i obowiązki rodziców i dzieci.
- ⑩ Umie wyjaśnić rolę i znaczenie gospodarstwa domowego w gospodarce państwa.
- ⑩ Potrafi zaplanować i rozpisać zrównoważony budżet.

Uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, jeśli:

- ⑩ Potrafi wymienić i opisać dziedziny humanistyki, które tworzą wiedzę o społeczeństwie.
- ⑩ Opisuje elementy osobowości człowieka i określa, jak wpływają na różnorodność ludzi.
- ⑩ Potrafi wskazać zachowania asertywne.
- ⑩ Charakteryzuje potrzeby ludzkie z uwzględnieniem ich podziału.
- ⑩ Wyjaśnia, jaką funkcję pełni społeczeństwo w procesie socjalizacji.
- ⑩ Charakteryzuje różne rodzaje więzi społecznych.
- ⑩ Potrafi wskazać, jak poszczególne grupy wpływają na odgrywane przez nas role społeczne.
- ⑩ Charakteryzuje wybrane zbiorowości społeczne.
- ⑩ Potrafi określić rolę zbiorowości w życiu społecznym.
- ⑩ Charakteryzuje różne sposoby podejmowania decyzji w grupie oraz wskazuje ich dobre i złe strony.
- ⑩ Wymienia najważniejsze rodzaje konfliktów.
- ⑩ Wymienia i opisuje podstawowe funkcje pełnione przez rodzinę.
- ⑩ Analizuje wartości ważne dla rodziny.
- ⑩ Opisuje prawa i obowiązki rodziców i dzieci.
- ⑩ Zna współczesne typy rodziny.
- ⑩ Przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie oraz umie skorzystać z ich doświadczenia pomocnego podczas wychowania.

Uczeń otrzymuje ocenę celującą, jeśli:

- ⑩ Opisuje najważniejsze zasady skutecznego komunikowania się.
- ⑩ Opisuje rolę więzi społecznych w budowaniu relacji społecznych.
- ⑩ Opisuje człowieka jako istotę społeczną, używając poznanych pojęć.
- ⑩ Charakteryzuje różne grupy społeczne, wskazując ich specyficzne cechy.
- ⑩ Określa, jaką rolę odgrywają różne grupy społeczne.
- ⑩ Wskazuje sposoby rozwiązania prostego konfliktu interpersonalnego na drodze kompromisu.
- ⑩ Analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci.

- ⑩ Wyjaśnia, że współudział w planowaniu budżetu jest przejawem postawy obywatelskiej i patriotycznej.
- ⑩ Rozwija postawę odpowiedzialności i przedsiębiorczości w codziennym życiu gospodarstwa domowego.

DZIAŁ II. SPOŁECZNOŚĆ SZKOLNA, LOKALNA I REGIONALNA

- **Uczeń otrzymuje ocenę dopuszczającą, jeśli:**

- ⑩ Potrafi scharakteryzować klasę szkolną.
- ⑩ Opisuje życie społeczności szkolnej.
- ⑩ Zna prawa i obowiązki ucznia.
- ⑩ Rozpoznaje przypadki łamania praw ucznia w swoim otoczeniu.
- ⑩ Wyjaśnia, czym jest mała ojczyzna i region.
- ⑩ Znajduje podstawowe informacje na temat swojej gminy i swojego regionu.
- ⑩ Wymienia problemy społeczności lokalnej.

- **Uczeń otrzymuje ocenę dostateczną, jeśli:**

- ⑩ Wskazuje najważniejsze prawa, jakie ma samorząd szkolny.
- ⑩ Zna prawa i obowiązki pracowników szkoły.
- ⑩ Zna instytucje zajmujące się ochroną praw ucznia.
- ⑩ Wymienia organy samorządowe wybierane przez obywateli.
- ⑩ Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych.
- ⑩ Wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy), powiecie i województwie.
- ⑩ Wie, czym jest kapitał społeczny.
- ⑩ Wie, czym są młodzieżowe rady miast i gmin.

- **Uczeń otrzymuje ocenę dobrą, jeśli:**

- ⑩ Wie, czym jest samorządność, podaje przykłady rodzajów samorządów.
- ⑩ Podaje najważniejsze zasady wyboru samorządu szkolnego.
- ⑩ Potrafi wskazać, z jakich aktów prawnych wynikają prawa ucznia.
- ⑩ Wymienia akty prawa szkolnego, w których zapisane są jego prawa.
- ⑩ Wskazuje cechy charakterystyczne regionu, w którym mieszka.
- ⑩ Wskazuje, w jaki sposób władze centralne mogą wpływać na decyzje władz samorządowych.
- ⑩ Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych.
- ⑩ Próbuje formułować sądy dotyczące problemów społecznych.
- ⑩ Potrafi wyjaśnić, czym jest budżet obywatelski.

- **Uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, jeśli:**

- ⑩ Wskazuje co najmniej kilka ważnych funkcji, które pełni szkoła.
- ⑩ Podaje, jaką rolę w życiu społeczności szkolnej odgrywa samorząd.
- ⑩ Charakteryzuje działania samorządu uczniowskiego.
- ⑩ Wskazuje i opisuje źródła praw ucznia.
- ⑩ Potrafi opisać sytuacje szkolne, w których występują przykłady praw i obowiązków szkolnych.

- ⑩ Potrafi określić w konkretnych przypadkach, jakie prawa ucznia są naruszane.
- ⑩ Przedstawia sposoby dochodzenia praw, które zostały naruszone.
- ⑩ Charakteryzuje czynniki kształtujące odrębność lokalną i regionalną.
- ⑩ Opisuje kompetencje władz centralnych wobec samorządu.
- ⑩ Wskazuje, w których urzędach można załatwić wybrane sprawy.
- ⑩ Przedstawia możliwości załatwienia spraw przez e-urząd.
- ⑩ Potrafi wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego.
- ⑩ Wyjaśnia, czym jest zarząd komisaryczny.
- ⑩ Opisuje różne formy wpływania przez obywateli na decyzje władz samorządowych.
- ⑩ Wskazuje przyczyny problemów swojej społeczności lokalnej.
- ⑩ Próbuje wskazać sposoby ich rozwiązania.

• **Uczeń otrzymuje ocenę celującą, jeśli:**

- ⑩ Opisuje swoją małą ojczyznę, uwzględniając więzi lokalne.
- ⑩ Wymienia tradycje i obyczaje swojej społeczności regionalnej.
- ⑩ Przedstawia informacje na temat wydarzeń i postaci historycznych związanych z dziejami lokalnymi i regionalnymi.
- ⑩ Wymienia różne rodzaje kapitału społecznego i wskazuje na znaczenie tego zjawiska w procesach gospodarczych.
- ⑩ Przedstawia rolę i znaczenie rad młodzieżowych miast i gmin.
- ⑩ Zna i opisuje procedury związane z wprowadzeniem budżetu obywatelskiego.

DZIAŁ III. WSPÓLNOTY NARODOWE, ETNICZNE I OBYWATELSKIE

• **Uczeń otrzymuje ocenę dopuszczającą, jeśli:**

- ⑩ Potrafi określić czas, kiedy ukształtowały się współczesne narody.
- ⑩ Odróżnia mniejszości narodowe od mniejszości etnicznych.
- ⑩ Wskazuje różnicę pomiędzy migracją a uchodźstwem.
- ⑩ Wie, co znaczy pojęcie ojczyzna.
- ⑩ Wymienia i opisuje polskie symbole narodowe.

Uczeń otrzymuje ocenę dostateczną, jeśli:

- Wymienia mniejszości narodowe i grupy etniczne żyjące obecnie w Polsce .
- Wyjaśnia co to Polonia
- Podaje przykłady zachowań patriotycznych
- Opisuje cechy dobrego obywatela
- Wskazuje jak można aktywnie uczestniczyć w życiu publicznym i obywatelskim
- Podaje przykłady organizacji i akcji społecznych skupiających młodych ludzi.
- Wymienia cechy etyki zawodowej.
- Wskazuje negatywne skutki nieprzestrzegania zasad etycznych.

Uczeń otrzymuje ocenę dobrą , jeśli:

- Zna obowiązki obywatela zapisane w RP
- Przedstawia prawa przysługujące mniejszości.
- Wymienia postawy sprzeczne z patriotyzmem.
- Odwołuje się do przykładów współczesnych i historycznych , opisuje wzory postaw obywatelskich.
- Wskazuje działania , które podejmuje społeczeństwo obywatelskie.
- Wskazuje różne możliwości działań społecznych, które mogą podejmować osoby młode.
- Potrafi wyjaśnić pojęcie :mobbing,lobbying,korupcja.

• **Uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, jeśli:**

- ⑩ Wymienia czynniki narodotwórcze.
- ⑩ Potrafi opisać więzi obywatelskie i tożsamość narodową.
- ⑩ Charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce.
- ⑩ Określa miejsca zamieszkania mniejszości w Polsce.
- ⑩ Wyjaśnia, dlaczego mniejszościom przysługują odrębne prawa.
- ⑩ Przedstawia zjawiska migracji i uchodźstwa we współczesnym świecie.
- ⑩ Wyjaśnia, odwołując się do różnych przykładów, czym jest patriotyzm.
- ⑩ Wskazuje różnicę między patriotyzmem a nacjonalizmem, szowinizmem, ksenofobią.
- ⑩ Określa znaczenie cnót i umiejętności obywatelskich w życiu społecznym.
- ⑩ Wymienia umiejętności społeczne.
- ⑩ Wymienia najważniejsze cechy społeczeństwa obywatelskiego.
- ⑩ Opisuje aktywność społeczną Polaków.
- ⑩ Charakteryzuje różne formy wolontariatu.
- ⑩ Opisuje różnorodne formy działalności młodych osób.
- ⑩ Uzasadnia konieczność stosowania zasad etyki w różnych dziedzinach społecznych.
- ⑩ Opisuje negatywne zjawiska, które wywołane są nies stosowaniem zasad etycznych.

• **Uczeń otrzymuje ocenę celującą, jeśli:**

- ⑩ Przedstawia genezę współczesnych narodów.
- ⑩ Potrafi opisać, czym jest postawa obywatelska, odnosząc się do obowiązków zapisanych w polskiej konstytucji.
- ⑩ Wymienia grupę posługującą się językiem regionalnym.
- ⑩ Wskazuje przyczyny migracji i uchodźstwa.
- ⑩ Opisuje, w jaki sposób Polacy żyjący za granicą podtrzymują swoją więź z ojczyzną.
- ⑩ Opisuje genezę polskich symboli narodowych.
- ⑩ Wymienia czynniki, które łączą ludzi z ojczyzną.
- ⑩ Wymienia różne wzorce działań obywatelskich.
- ⑩ Opisuje różne formy aktywności społecznej.
- ⑩ Opisuje, jak powstawała idea społeczeństwa obywatelskiego.

- 10 Wskazuje potrzeby społeczne, które realizuje społeczeństwo obywatelskie.

DZIAŁ IV. USTRÓJ DEMOKRATYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

- **Uczeń otrzymuje ocenę dopuszczającą, jeśli:**

- 10 Wie, czym jest państwo.
- 10 Zna najważniejsze cechy państwa.
- 10 Potrafi określić, gdzie i kiedy narodziła się idea demokracji.
- 10 Wie, czym jest demokracja bezpośrednia i demokracja pośrednia (przedstawicielska).
- 10 Wie, czym jest konstytucjonalizm.
- 10 Wie, czym jest preambuła.
- 10 Wie, czym jest zasada pluralizmu politycznego.
- 10 Potrafi wskazać różnicę pomiędzy partią polityczną a inną organizacją społeczną.
- 10 Wyjaśnia pojęcie demokracji przedstawicielskiej.
- 10 Wymienia cechy demokratycznych wyborów.
- 10 Wie, czym jest republikańska forma rządów.
- 10 Potrafi wskazać, kto sprawuje w Polsce władzę wykonawczą.
- 10 Wyjaśnia zasadę państwa prawa.

- **Uczeń otrzymuje ocenę dostateczną, jeśli:**

- 10 Wymienia podstawowe funkcje państwa.
- 10 Wskazuje wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa.
- 10 Wymienia najważniejsze zasady demokracji.
- 10 Wie, czym jest referendum.
- 10 Potrafi podać przykłady spraw, które mogą być poddane pod referendum.
- 10 Wymienia najważniejsze szczególne cechy konstytucji.
- 10 Wie, czym jest i dlaczego został powołany Trybunał Konstytucyjny.
- 10 Potrafi opisać system monopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny.
- 10 Wyjaśnia pojęcie koalicji rządowej.
- 10 Wie, czym jest czynne i bierne prawo wyborcze.
- 10 Wie, jak są przeprowadzane w Polsce wybory prezydenckie.
- 10 Odszukuje i opracowuje informacje o aktualnie urzędującym prezydencie.
- 10 Zna strukturę sądownictwa powszechnego.

- **Uczeń otrzymuje ocenę dobrą, jeśli:**

- 10 Potrafi podać przykłady, jak państwo realizuje swoje zadania.
- 10 Wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy.
- 10 Wymienia najważniejsze zasady ustrojowe zapisane w konstytucji.
- 10 Potrafi podzielić partie zasiadające w sejmie, wskazując partie prawicowe, centrowe i lewicowe.
- 10 Wyjaśnia pojęcie opozycja.
- 10 Wymienia najważniejsze instytucje sejmu i senatu.
- 10 Potrafi wymienić kilka kompetencji sejmu i senatu.
- 10 Podaje imię i nazwisko urzędującego prezesa Rady Ministrów.
- 10 Podaje przykłady kompetencji prezydenta.
- 10 Wyjaśnia zasady: niezależności, niezawisłości oraz dwuinstancyjności.

• **Uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, jeśli:**

- ⑩ Charakteryzuje elementy tworzące państwa.
- ⑩ Opisuje najważniejsze cechy państwa.
- ⑩ Opisuje, czym jest demokracja pośrednia i bezpośrednia, podaje przykłady stosowania tych zasad.
- ⑩ Potrafi uzasadnić konieczność ochrony praw mniejszości w demokracji.
- ⑩ Podaje zasady organizacji referendum.
- ⑩ Charakteryzuje szczególne cechy konstytucji.
- ⑩ Analizuje treść preambuły Konstytucji RP i wskazuje najważniejsze wartości, do których się odwołuje.
- ⑩ Podaje przykłady spraw, którymi może zająć się Trybunał Konstytucyjny.
- ⑩ Wymienia funkcje partii politycznych.
- ⑩ Potrafi wskazać różnicę pomiędzy różnymi systemami partyjnymi.
- ⑩ Wymienia najważniejsze cele partii prawicowych, centrowych i lewicowych.
- ⑩ Wyjaśnia, dlaczego wybory są elementem demokracji pośredniej, czyli przedstawicielskiej.
- ⑩ Opisuje cechy demokratycznych wyborów.
- ⑩ Opisuje wskazaną funkcję parlamentu.
- ⑩ Odwołując do zasady dobra wspólnego, wyjaśnia, czym jest republikańska forma rządów.
- ⑩ Wie, kto może kandydować na urząd Prezydenta RP.
- ⑩ Wyjaśnia, jak wyłaniany jest rząd.
- ⑩ Potrafi wyjaśnić pojęcia: rząd większościowy i rząd mniejszościowy.
- ⑩ Przedstawia kompetencje Rady Ministrów.
- ⑩ Wie, czym zajmują się sądy powszechne i trybunały.

• **Uczeń otrzymuje ocenę celującą, jeśli:**

- ⑩ Opisuje zasady demokratyczne, opisuje funkcje i zadania państwa.
- ⑩ Przedstawia historię konstytucjonalizmu.
- ⑩ Potrafi wskazać dział konstytucji, w którym opisane są poszczególne kwestie.
- ⑩ Opisuje działanie Trybunału Konstytucyjnego.
- ⑩ Ocenia różne systemy polityczne.
- ⑩ Wyjaśnia, dlaczego istnieje konkurencja pomiędzy partiami politycznymi.
- ⑩ Potrafi podać przykłady sytuacji, gdy prawa wyborcze mogą być ograniczone.
- ⑩ Opisuje, jak działa polski parlament.
- ⑩ Wie, na czym polega dualizm władzy wykonawczej w RP.
- ⑩ Podaje przykłady najważniejszych uprawnień prezydenta.
- ⑩ Potrafi, korzystając z różnych źródeł, opisać działania obecnie urzędującego prezydenta.
- ⑩ Potrafi wskazać decyzje rządu, które miały wpływ na indywidualne życie swojej lub swojej rodziny.
- ⑩ Podaje przykłady naruszania zasady państwa prawa.
- ⑩ Wyjaśnia najważniejsze zasady określające działalność władzy sądowniczej.
- ⑩ Opisuje, jak działają organy wymiaru sprawiedliwości.

DZIAŁ V. ŚWIAT, EUROPA

• **Uczeń otrzymuje ocenę dopuszczającą, jeśli:**

- ⑩ Wymienia kilka kierunków polskiej polityki zagranicznej.
- ⑩ Wskazuje przyczyny powstania Unii Europejskiej.
- ⑩ Wymienia ogólne cele UE.
- ⑩ Wyjaśnia, czym jest zjawisko globalizacji.

• **Uczeń otrzymuje ocenę dostateczną, jeśli:**

- ⑩ Wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych.
- ⑩ Wskazuje cele i różne formy działalności Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego.
- ⑩ Wymienia ogólne cele UE.
- ⑩ Wymienia najważniejsze instytucje UE.
- ⑩ Wyjaśnia pojęcia: fundamentalizm religijny i terroryzm.

• **Uczeń otrzymuje ocenę dobrą, jeśli:**

- ⑩ Wymienia państwa należące do NATO.
- ⑩ Przedstawia działalność Polski w ONZ, Unii Europejskiej i NATO.
- ⑩ Potrafi wymienić państwa członkowskie UE.
- ⑩ Wymienia najważniejsze instytucje UE.
- ⑩ Wymienia podstawowe prawa obywateli Unii Europejskiej.
- ⑩ Wymienia problemy ekonomiczne i demograficzne świata.
- ⑩ Wymienia problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami.

• **Uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, jeśli:**

- ⑩ Opisuje najważniejsze kierunki polityki zagranicznej: suwerenność, współpraca w organizacjach międzynarodowych, wschodnia.
- ⑩ Określa okoliczności powstania ONZ i NATO.
- ⑩ Opisuje najważniejsze organy NATO i ONZ.
- ⑩ Wskazuje pięć najważniejszych wydarzeń związanych z powstaniem UE, uzasadnia swój wybór.
- ⑩ Opisuje korzyści z członkostwa w UE dla gospodarki oraz społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych.
- ⑩ Podaje przykłady programów finansowanych z UE.
- ⑩ Charakteryzuje globalne problemy ekonomiczne i demograficzne.
- ⑩ Znajduje i opracowuje informacje o konfliktach toczących się na świecie.
- ⑩ Charakteryzuje problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami.
- ⑩ Opisuje zjawisko terroryzmu.

• **Uczeń otrzymuje ocenę celującą, jeśli:**

- ⑩ Wymienia przykłady misji wojskowych ONZ i NATO.
- ⑩ Wymienia i opisuje organizacje wyspecjalizowane działające w ramach ONZ.
- ⑩ Na podstawie szczegółowych celów wskazuje główne kierunki rozwoju UE.
- ⑩ Zna zadania najważniejszych instytucji UE.
- ⑩ Potrafi podać liczbę polskich eurodeputowanych.
- ⑩ Opisuje, jak prawa obywatela UE wpływają na życie obywateli państw członkowskich.
- ⑩ Opisuje globalizację w różnych aspektach.
- ⑩ Przedstawia propozycje działań w kierunku rozwiązania problemów współczesnego świata.

DZIAŁ VI. PRAWA CZŁOWIEKA, NIELETNI WOBEC PRAWA

- **Uczeń otrzymuje ocenę dopuszczającą, jeśli:**

- 10 Wskazuje, z czego wynikają prawa człowieka.
- 10 Uzasadnia, dlaczego prawa człowieka są niezbywalne.
- 10 Wymienia prawa i wolności osobiste, które są ważne dla młodych osób.
- 10 Wymienia różne systemy ochrony praw człowieka.
- 10 Zna najważniejsze zadania policji i służb porządkowych.
- 10 Wie, na czym polega przymus bezpośredni.
- 10 Opisuje, czym jest przemoc rówieśnicza.
- 10 Wskazuje, które rodzaje przemocy rówieśniczej są zaliczane do przestępstw, a które do wykroczeń.

- **Uczeń otrzymuje ocenę dostateczną, jeśli:**

- 10 Wskazuje źródła ludzkiej godności.
- 10 Wymienia najważniejsze cechy praw człowieka.
- 10 Wie, jak pojęcia: wolności i prawa charakteryzowane są w Konstytucji RP.
- 10 Wie, jaką rolę w ochronie praw człowieka pełni Rzecznik Praw Obywatelskich.
- 10 Podaje przykłady środków przymusu bezpośredniego.
- 10 Wymienia podstawowe rodzaje przemocy.
- 10 Potrafi wymienić różne typy przestępstw.
- 10 Wie, jaki sąd rozpatruje sprawy nieletnich.

- **Uczeń otrzymuje ocenę dobrą, jeśli:**

- 10 Omawia cechy praw człowieka.
- 10 Wymienia najważniejsze dokumenty, które tworzą międzynarodowy system ochrony praw człowieka.
- 10 Wie, kiedy powstała Powszechna Deklaracja Praw Człowieka.
- 10 Wymienia ogólne zasady dotyczące praw i wolności zapisanych w polskiej konstytucji.
- 10 Wymienia różne formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym.
- 10 Wymienia najważniejsze elementy systemu praw człowieka w Polsce.
- 10 Wymienia organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka.
- 10 Opisuje działania Rzecznika Praw Dziecka.
- 10 Wskazuje sytuacje, gdy służby porządkowe mogą użyć przymusu bezpośredniego.
- 10 Wymienia prawa, które przysługują nieletniemu, który został zatrzymany przez policję.

- **Uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, jeśli:**

- 10 Wie, czym jest prawo naturalne i określa jego wpływ na rozwój idei praw człowieka.
- 10 Charakteryzuje pojęcie godności, rozróżniając godność osobową człowieka od godności osobistej.
- 10 Na podstawie preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka analizuje jej najważniejsze treści.
- 10 Wskazuje na różnicę pomiędzy prawami a wolnościami.
- 10 Potrafi wskazać granice wolności i zakres praw gwarantowany przez państwo.
- 10 Opisuje najważniejsze funkcje Rzecznika Praw Obywatelskich.

- ⑩ Opisuje działania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka.
- ⑩ Opisuje wybrane prawa zapisane w Konwencji o prawach dziecka.
- ⑩ Podaje przykłady naruszania praw dziecka.
- ⑩ Podaje przykłady sytuacji, w których policja może korzystać ze swoich uprawnień.
- ⑩ Wskazuje różnicę pomiędzy wykroczeniem, występkiem a zbrodnią.
- ⑩ Wymienia środki, które może zastosować sąd wobec nieletniego.

• **Uczeń otrzymuje ocenę celującą, jeśli:**

- ⑩ Przedstawia najważniejsze wydarzenia związane z rozwojem idei praw człowieka.
- ⑩ Wymienia najważniejsze zadania międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka.
- ⑩ Potrafi wymienić i scharakteryzować wybrane prawa osobiste i polityczne zapisane w Konstytucji RP.
- ⑩ Wie, czym jest ludowa inicjatywa ustawodawcza.
- ⑩ Potrafi przedstawić sposób złożenia wniosku do RPO.
- ⑩ Wskazuje sytuacje, które uprawniają do podejmowania interwencji przez Rzecznika Praw Dziecka.
- ⑩ Wymienia instytucje, które zajmują się ochroną praw człowieka w systemie uniwersalnym, regionalnym i krajowym.
- ⑩ Potrafi określić, jak należy się zachować w sytuacjach, gdy mamy do czynienia z przemocą.
- ⑩ Opisuje, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za czyny karalne w zależności od wieku.
- ⑩ Wskazuje sytuacje, w których zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić.

DZIAŁ VII. W ŚWIECIE MEDIÓW I INFORMACJI

• **Uczeń otrzymuje ocenę dopuszczającą, jeśli:**

- ⑩ Wie, czym są środki masowego przekazu.
- ⑩ Wymienia i opisuje umiejętności, które umożliwiają swobodne poruszanie się wśród natłoku informacji.
- ⑩ Odnajduje w mediach informacje na wskazany temat, analizuje je.
- ⑩ Wie, czym jest reklama społeczna.
- ⑩ Wie, czym jest cyberprzestrzeń.

• **Uczeń otrzymuje ocenę dostateczną, jeśli:**

- ⑩ Wymienia różne rodzaje mediów, dzieląc je na: pisane, audiowizualne i interaktywne.
- ⑩ Wyjaśnia pojęcia: społeczeństwo informacyjne i globalna wioska.
- ⑩ Wie, dlaczego dziennikarstwo jest zawodem zaufania publicznego.
- ⑩ Odszukuje w internecie komunikaty z badań opinii publicznej.
- ⑩ Wymienia zasady bezpieczeństwa w sieci.

• **Uczeń otrzymuje ocenę dobrą, jeśli:**

- ⑩ Wymienia funkcje mediów.
- ⑩ Wyjaśnia pojęcie czwartej władzy.
- ⑩ Wymienia zachowania etyczne w mediach elektronicznych.
- ⑩ Odróżnia fakty od komentarzy.
- ⑩ Wie, na czym polega znaczenie badań opinii publicznej.
- ⑩ Wymienia zagrożenia i korzyści wynikające z korzystania z cyberprzestrzeni.

⑩ Wymienia najważniejsze rodzaje szkodliwych programów, które stanowią zagrożenie dla uczestników cyberprzestrzeni.

• **Uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, jeśli:**

- ⑩ Opisuje różne rodzaje mediów.
- ⑩ Wyjaśnia, dlaczego media są nazywane czwartą władzą.
- ⑩ Uzasadnia, czy społeczeństwo polskie jest społeczeństwem wiedzy.
- ⑩ Wymienia i opisuje zjawiska utrudniające przepływ informacji w sieci.
- ⑩ Wymienia i opisuje zasady etyki dziennikarskiej.
- ⑩ Odczytuje i interpretuje wyniki sondaży opinii publicznej.
- ⑩ Wymienia najważniejsze funkcje cyberprzestrzeni.
- ⑩ Zna zasady, jakie należy stosować, aby uchronić się przed szkodliwym oprogramowaniem.

• **Uczeń otrzymuje ocenę celującą, jeśli:**

- ⑩ Opisuje różne funkcje mediów.
- ⑩ Opisuje, jaką rolę odgrywają media we współczesnym społeczeństwie.
- ⑩ Wyjaśnia pojęcie public relations.
- ⑩ Opisuje wpływ mediów na zjawisko globalizacji.
- ⑩ Wyjaśnia, dlaczego nie należy mieszać faktów z komentarzami i opiniami.
- ⑩ Wymienia i analizuje różne reklamy społeczne.
- ⑩ Potrafi uzasadnić, że cyberprzestrzeń to miejsce służące swobodnemu przekazywaniu idei i informacji.